За оптимальним планом перевезень замовник «Марита» отримує 90 тис. од. продукції від фабрики «Ален» та 20 тис. од. – від «Вігма». «Прованс» задовольняє свій попит за рахунок виробництва та перевезення 40 тис. од. продукції з фабрики «Вігма», «Пригма» – за рахунок 60 тис.од продукції з фабрики «Ален» та «Мелонд» отримує 60 тис. од. продукції від фабрики «Сван» та 20 тис. од. – від «Вігма». При цьому загальна вартість виробництва та транспортування всієї продукції є найменшою і становить 720 ум. од.

Список використаних джерел:

1. Наконечний С.І. Н-22 Математичне програмування: навч. посіб. / С.І. Наконечний, С.С. Савіна. – К.: КНЕУ, 2003. – 452 с.
2. Розв'язування задач лінійного програмування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vevivi.ru/best/Rozvyazannya-zadach-lninogo-programuvannya-ref193370.html.

Трифонов В.С., Шебалков Г.О.
студенти;
Рудянова Т.М.
доцент,
Університет митної справи та фінансів

ЗАСТОСУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАДАЧ В ЕКОНОМІЦІ

Транспортна задача – математична задача лінійного програмування спеціального вигляду про пошук оптимального розподілу однорідних об'єктів з акумулятора до приймачів з мінімізацією витрат на переміщення. Завдання вважається досягнутої, якщо потрібний товар необхідної якості і в необхідній кількості доставляється в потрібний час і в потрібне місце з мінімальними витратами.

Зважаючи на складність економіки для її модельного опису використовуються різні підходи, одним з яких є лінійне програмування. Лінійне програмування відіграє особливу роль в зменшенні транспортних витрат підприємства. Це є актуальним питанням в умовах ринкової економіки, коли будь-які витрати повинні бути мінімізовані, адже тоді витрати покриваються меншою частиною прибутку, а також дозволяють знизити собівартість продукції на ринку, що робить підприємство більш конкурентоспроможним [1].

Для вирішення транспортних завдань розроблений спеціальний метод, який має такі етапи:

1. Знаходження початкового опорного рішення.
2. Перевірка цього рішення на оптимальність.
3. Перехід від одного опорного рішення до іншого.

Існують наступні методи вирішення транспортних завдань.

1. Метод північно-західного кута полягає в тому, що на кожному етапі ліва верхня (тобто північно-західна) клітина заповнюється максимальним числом. Заповнення триває до тих пір, поки на одному з кроків не вичерпаються запаси і не задовольняють всі потреби.

2. Метод потенціалів рішення. Визначають систему з m_1 лінійних рівнянь з $(m + n)$ невідомими, що має незліченну безліч рішень; для її визначеності одному невідомому надають довільне значення (зазвичай альфа рівне 0), тоді всі інші невідомі визначаються однозначно.

3. Метод мінімального елемента полягає в заповненні на кожному кроці таблиці тієї клітини, якій відповідає найменше значення, а в разі наявності кількох однакових тарифів заповнюється будь-який з них.

4. Метод апроксимації Фогеля. По всіх рядках і стовпцях таблиці знаходиться різниця між мінімальними тарифами (рядок або стовпець з найбільшою різницею є кращим). У межах обраної рядки (стовпці) знаходиться осередок з найменшим тарифом, на яку записують відвантаження. Рядки постачальників, які повністю вичерпали можливості по відвантаженню, і стовпці споживачів, потреби яких задоволені, викреслюються [2]. Розглянемо приклад транспортної задачі:

При заданих обсягах вантажу в пунктах відправлення і потреби в пунктах призначення визначити оптимальний план переміщення вантажу від відправника до споживача.

Початкові дані:

Запас вантажу в і-му пункті відправлення a_i: $a_1 = 30, a_2 = 15, a_3 = 25$. Потреба j-го пункту призначення у вантажі b_i: $b_1 = 20, b_2 = 5, b_3 = 45$. Матриця тарифів (вартість перевезення одиниці вантажу) $C_{i,j}$:

Таблиця 1

	споживачі \ постачальники	**1**	**2**	**3**
$(C_{i,j})_{m*n}$=	1	10	20	30
	2	30	10	20
	3	5	15	10

Заповнення таблиці починається з її північно-західного кута, т. Е. Клітини з невідомим x_{11}. Перша база A_1 може повністю задовольнити потребу першого замовника B_1 (a_1= 30, b_1= 20, a_1> b_1). Вважаючи $x_{11} = 20$, вписуємо це значення в клітку x_{11} і виключаємо з розгляду перший стовпець.

Таблиця 2

	B_1		B_2		B_3			
A_1		10		20		30	30	10
	20							
A_2		30		10		20	15	
A_3		5		15		10	25	
	20		5		5		70	
	0							

На базі A_1 залишається змінений запас а ‘= 10. У решті нової таблиці з трьома рядками A_1, A_2, A_3 і двома стовпцями B_2, B_3, північно-західним кутом буде клітка для невідомого x_{12}. Перша база з запасом $a_1^{`}$ = 10 може повністю задовольнити потребу другого замовника $B_2$, ($a_1^{`}$= 10, b_2 = 5, $a_1^{`}$ >b_2). Вважаємо x_{12}= 5, вписуємо це значення в клітку x12 і виключаємо з розгляду другий стовпець.

Таблиця 3

	B_1		B_2		B_3			
A_1		10		20		30	30	5
	20		5					
A_2		30		10		20	15	
A_3		5		15		10	25	
	20		5		5		70	
	0		0					

У решті нової таблиці з трьома рядками A_1, A_2, A_3 і одним стовпцем B_3 північно-західним кутом буде клітка для невідомого x_{13}. Тепер третій замовник B_3може прийняти весь запас з базис $A_1(a»_1 = 5, b_3 = 45, a»_1 < b_3)$. Вважаємо x_{13} = 5, вписуємо це значення в клітку x_{13} і виключаємо з розгляду перший рядок. У замовника з B_3 залишилася ще не задоволена потреба $b_3^{`}$ = 40.

Таблиця 4

	B_1		B_2		B_3			
A_1		10		20		30	30	0
	20		5		5			
A_2		30		10		20	15	
A_3		5		15		10	25	
	20		5		5		70	
	0		0		40			

Тепер переходимо до заповнення клітин для невідомого x_{23} і x_{33}. Потреби B_3будуть повністю задоволені базами A_2, і A_3. Виключаємо третій стовпець.

Таблиця 5

	B_1		B_2		B_3			
A_1		10		20		30	30	0
	20		5		5			
A_2		30		10		20	15	
					15			
A_3		5		15		10	25	
					25			
	20		5		5		70	
	0		0		0			

План складений. Базис утворений невідомими x_{11}, x_{12}, x_{13}, x_{23}, x_{33}. Правильність складеного плану легко перевірити, підрахувавши суми чисел, що стоять в заповнених клітках по рядках і стовпцях [3].

Загальний обсяг перевезень в тонно-кілометрах для цього плану складе:

$S = 20 \cdot 10 + 5 \cdot 20 + 5 \cdot 30 + 15 \cdot 20 + 25 \cdot 10 = 1000.$

За допомогою транспортної задачі можна моделювати численні практичні процеси. В першу чергу, це моделювання переміщення продукції від виробника до споживача. При цьому оптимальне переміщення настає при мінімумі витрат на переміщення. У той же час транспортна задача використовується для вирішення завдань, в яких переміщення як такого немає. Кожне підприємство має на меті скорочення транспортних витрат, а одним із шляхів скорочення витрат на перевезення є скорочення транспортної роботи. У даній роботі було показано використання методу північно-західного кута в рішенні класичної транспортної задачі, який допомагає визначити оптимальну роботу для заданого плану перевезень.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко В.А., Цыплакова О.Н. Условия формирования математической культуры у студентов экономических направлений // Аграрная наука, творчество, рост. Ставрополь, из-во «АГРУС», 2013 г. Т. 1,Ч. 1. С. 286.
2. Невидомская И.А. Математическое моделирование экономических ситуаций на основе выбора оптимальной стратегии по управлению бизнесом // Сб. науч. статей по материалам III Всероссийской конференции. Ставрополь, 2010. С. 165-169.
3. Долгополова А.Ф., Гулай Т.А., Литвин Д.Б. Особенности применения методов математического моделирования в экономических исследованиях // Kant: Экономика и управление. 2013. № 1. С. 62-66.